

Werk uitvoeren voor natuur in Wooldse Veen

Nieuwsbrief Natura 2000-gebied Wooldse Veen

Nummer 6, november 2019

Het Wooldse Veen is een van de belangrijkste hoogvenen in Nederland en maakt deel uit van Natura 2000, een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa. Met deze nieuwsbrief informeren wij u over de werkzaamheden die eind augustus zijn gestart.

Bijzondere natuur beschermen en herstellen

Grote keizerlibel, foto Mark Zekhuis, Saxifraga

Het Wooldse Veen is samen met het Duitse Burlo Vardingholter Venn een waardevol hoogveen met veenputten en veendijken. In de veenputten groeit nieuw hoogveen met zonnedauw, lavendelheide, kleine veenbes en veenmos. Door de grote afwisseling in de bodem en natte en droge plekken komen er veel bijzondere planten en dieren voor. Bijvoorbeeld de zwarte heidelibel, de grote keizerlibel en de hoogveenglanslibel. Het groentje is de meest karakteristieke vlinder in het gebied. Andere zeldzame dieren die je in het veen kunt treffen zijn kamsalamander, hazelworm, gladde slang en das. Karakteristieke broedvogels zijn de wintertaling, waterral en watersnip. Ook broedt af en toe de grauwe klauwier in het Wooldse Veen.

We willen het leefgebied van onder andere deze dieren verbeteren en het hoogveen beschermen en herstellen. Daarvoor zijn maatregelen nodig die vooral gericht zijn op het langer kunnen vasthouden van water in het veen. Zonder water verdroogt het veen.

Uitvoering werkzaamheden in volle gang

Zoals u waarschijnlijk heeft opgemerkt, er wordt volop gewerkt in het Wooldse Veen. Zo zijn folieschermen geplaatst, percelen afgegraven en sloten gedempt. Bijna alle werkzaamheden zijn erop gericht om verdroging van het bijzondere hoogveen tegen te gaan.

Foliescherf houdt water in natuurgebied

Het foliescherf is inmiddels succesvol aangebracht en is vanaf maaiveld tot op de laag keileem verticaal ingegraven. Het foliescherf is van zeer duurzaam en speciaal materiaal ontwikkeld en functioneert als een damwand, maar dan niet van hout. Het scherm houdt de ondergrondse waterstroom tegen, zodat de naastgelegen (particuliere) percelen niet nat worden. Het water stroomt nu langs het scherm en wordt zo geleid naar locaties die juist natter moeten worden. Zowel ten noorden als ten zuiden van de Kuipersweg geleidt het foliescherf het water naar natuurpercelen of houdt het water in het natuurgebied.

Foliescherm op Kuipersweg

Zo voorkomen we dus ook verdroging van het natuurgebied. Boven maaiveld steekt nog een stuk folie uit dat nog bedekt wordt met grond. Zo ontstaat een kleine 'walletje'. Dit walletje moet voorkomen dat ook bovengronds water eventueel door kan stromen naar (particuliere) percelen die niet natter mogen worden.

Dempen sloten en greppels

Het dempen van sloten en greppels is voor een groot deel uitgevoerd. Dempen is nodig omdat sloten en andere watergangen het water afvoeren. En we moeten juist water langer vasthouden om verdroging van het natuurgebied te voorkomen. Watergangen worden gedempt met schrale (voedselarme) grond. Hiermee zorgen we ervoor dat de planten die er straks gaan groeien niet heel anders zijn dan op de rest van de percelen. De grond van de omliggende percelen is namelijk vrij schraal, op schralere gronden groeit bepaalde natuur (meestal) het beste.

Werkzaamheden aan bosomvorming

In de overgang van grasland naar hoogveen is bos verwijderd. Voor het uitbreiden van natuur rond het hoogveen die groeit onder vochtige omstandigheden (zoals vochtige hei en nat schraalland), is een deel van het bos verwijderd. Het gaat om een relatief kleine oppervlakte. Een horstboom van de buizerd en een ruim stuk bos daaromheen zijn blijven staan. Een horstboom is een boom met een nest waar de buizerd jaarlijks naartoe terugkeert om te broeden. De greppeltjes in de overgangszone van grasland naar hoogveen worden nog gedempt om het water in deze belangrijke zone vast te houden.

Werkzaamheden aan heideperceel

Ter hoogte van de toegang tot het veengebied is alle jonge bosopslag (de spontaan opkomende boompjes) verwijderd. Bosopslag vormt op den duur bos waar vochtige heide en nat schraalland zich ook kunnen ontwikkelen. Deze natuur herbergt meer bijzondere plantensoorten dan bos en dat komt de biodiversiteit ten goede. Ook is de humusrijke

Werkzaamheden aan bosrand

strooisellaag verwijderd. Een strooisellaag bestaat onder andere uit bladafval en takjes en zorgt voor een voedselrijke bodem. Maar het hoogveen en de omliggende randzone is juist gebaat bij schralere grond. Op deze voedselarme bodem zal zich heide gaan ontwikkelen waarbij in de loop van de tijd overgangen van droge en vochtige heide zullen ontstaan. Ook overgangen herbergen veel planten- en diersoorten omdat daar veel variatie voorkomt (bodemhoogte, bodemsoort, vegetatie, e.d.). Kortom: hoe meer variatie in bijvoorbeeld bodemhoogte en bodemsoort, hoe meer variatie in vegetatie, hoe meer variatie in planten- en diersoorten.

Verwijderen van strooisellaag

Afgraven bovengrond van voormalige landbouwpercelen

Op het zogenaamde boomkikkerperceel, willen we een geschikt leefgebied voor de zeldzame boomkikker maken. Daarvoor moest de voedselrijke toplaag worden afgegraven. Dat is inmiddels gebeurd. Op het grote ernaast gelegen perceel zijn we nog niet klaar met afgraven. De grond wordt daar in een tijdelijk depot opgeslagen. Dat tijdelijke depot heeft te maken met PFAS. De hoeveelheden in het Wooldse Veen zijn gelukkig minimaal en nauwelijks te meten: 0,2 microgram. In het artikel hieronder gaan we nader in op PFAS en wat dit voor het Wooldse Veen betekent. In het boomkikker-

Vergroten biodiversiteit

Met het uitvoeren van de natuurmaatregelen wordt de biodiversiteit vergroot, zodat de natuur beter bestand is tegen invloeden van buitenaf, zoals stikstof en verdroging. Hoe robuuster een gebied is, hoe meer overlevingskansen voor planten- en diersoorten. Daarmee verkleint de kans dat soorten voorgoed verdwijnen en vergroten we de duurzame instandhouding van bijzondere natuur. Grijpen we hier niet in dan verdwijnen de vele zeldzame planten- en diersoorten die afhankelijk zijn van onder andere vochtige heide en van nat schraalland. Het gaat dan om plantensoorten als gevlekte orchis en blauwe knoop. Daarvan zijn weer vlinders en libellen afhankelijk, zoals het groentje en heidelibell.

Het is belangrijk dat deze verschillende soorten planten en dieren behouden blijven. Ze houden de natuur in balans. En voor ons bestaan zijn we afhankelijk van de natuur. Want de natuur zorgt voor de bouwstenen van onze samenleving, een gezonde bodem voor ons voedsel, de nodige grondstoffen voor gebouwen en kleding, drinkwater en schone lucht. Al die dingen samen zijn ons 'natuurlijk kapitaal'. Kortom zonder natuur en biodiversiteit kan de mens niet leven.

Lees meer over biodiversiteit op https://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_nl.htm

perceel gaan we nog enkele poelen graven, dat werk begint waarschijnlijk begin 2020. Met de realisatie van die poelen creëren we een geschikt leef- en voortplantingsgebied voor de boomkikker.

Afgraven boomkikkerperceel

PFAS en gronddepot in Wooldse Veen

De laatste tijd is PFAS veel in het nieuws. Dit is een verzamelnaam voor een groep van chemische stoffen die door mensen worden gemaakt en van nature niet in het milieu voorkomt. Staatssecretaris Van Veldhoven stelde afgelopen juli een norm vast. Die houdt in dat de grond niet vuiler mag worden dan deze al is. Alle grond die verplaatst wordt, moet worden getest op PFAS.

Handig stofje

PFAS hebben handige eigenschappen: ze zijn onder andere water-, vet- en vuilafstotend. Maar kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid. PFAS komen in het milieu door uitstoot uit fabrieken die de stoffen maken of gebruiken. Ook zitten ze in verschillende producten, waaronder voedselverpakkingsmaterialen, blusschuim, anti-aanbaklagen van pannen, kleding en cosmetica.

Problemen vervoer grond

Omdat de vrijkomende grond en baggerspecie niet mag worden vervoerd, leidt dit momenteel tot problemen in de huizen-, grond-, weg- en

waterbouw. Natuurgrond die meer dan 0,1 microgram PFAS per kilo bevat, mag niet worden verplaatst naar een plek waar de grond nog schoon is. Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat meer dan 85 procent van de geteste grond boven de norm zit.

Nieuwe norm in Achterhoek

Ook bij de herstelmaatregelen voor natuur in het Wooldse Veen hebben we hiermee te maken. De afgegraven grond hebben we opgeslagen in een tijdelijk depot langs de Kuipersweg, in afwachting van nieuwe normen en regels. Maar de samenwerkende Achterhoekse gemeenten hebben recent de toepassingsnorm voor landbouw en natuur op 0,5 microgram PFAS gesteld om de bouw ruimte te geven. Ook wordt door deze gemeenten een bodemkwaliteitsplan opgesteld, waardoor het vervoeren van grond weer eenvoudiger wordt. Dit betekent dat we de opgeslagen grond onder de toepassingsnorm kunnen vervoeren. Het weer en de terreinomstandigheden moeten daarvoor wel goed genoeg zijn.

Het RIVM komt begin december met een norm voor het veilig omgaan met PFAS-vervuilingen in bodem. De verwachting is dat deze norm hoger ligt dan de aangetroffen waarden in de Achterhoek. Naar verwachting wordt de Achterhoekse toepassingsnorm voor landbouw en natuur aangepast aan de norm van het RIVM en het ministerie.

Gevolgen PAS-uitspraak rechter voor Natura 2000-gebieden

De Raad van State oordeelde op 29 mei dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer mag worden gebruikt in de vergunningverlening bij Natura 2000-gebieden. Doel van het PAS was om de natuur te versterken en tegelijkertijd economische groei mogelijk te maken. Het beëindigen van het PAS heeft gevolgen voor economische activiteiten die stikstof produceren en die van invloed zijn op de Natura 2000-gebieden. Maar de uitspraak bevestigt het belang van het uitvoeren van maatregelen voor natuur. De noodzaak daarvoor is daarmee zelfs

groter geworden. Ook het adviesrapport 'Niet alles kan' van de commissie Remkes van 25 september 2019 geeft aan dat alle herstel- en verbetermaatregelen voor natuur zo snel mogelijk moeten worden uitgevoerd. Door het opschorten van de stikstofregels is het nu wachten op nieuwe regelgeving die duidelijkheid geeft over de vergunningverlening op basis van de Wet natuurbescherming.

Jonge gladde slang gespot

In augustus werden in het veengebied kort na elkaar twee gladde slangen waargenomen. Een mooi volgroeid volwassen exemplaar en een jong. Hiermee staat de voortplanting vast. Ze zijn zeldzaam, maar komen in deze omgeving gelukkig nog voor. Bij het maaien van natuurgrasland en heide wordt vaak maaisel op hopen gezet. De gladde slang kan dan in die lekker warme (broeiende) hopen kruipen.

Gladde slangen zijn de minst bekende maar ook de zeldzaamste slangen die we hebben in Nederland. Ze leiden een verborgen leven en worden maar weinig waargenomen waardoor hun aantallen moeilijk zijn in te schatten.

Met de uitvoering van alle werkzaamheden wordt het Wooldse Veen een nog mooier leefgebied voor de gladde slang! En u hoeft niet bang te zijn voor de gladde slang, want hij is niet giftig of agressief.

Jonge gladde slang in Wooldse Veen

Planning

Door onder andere de PFAS-problematiek is er wat vertraging ontstaan. De Kuipersweg is wat later dan gepland hersteld met nieuw asfalt en de weg is weer opengesteld. Naar verwachting zijn de werkzaamheden begin december afgerond. Tenzij er dan weer met grond gereden kan worden. Begin volgend jaar worden de graafwerkzaamheden rond de poelen in het boomkikkerperceel afgerond.

Natuurgebieden in Winterswijk

Aan drie kanten omsloten door Duitsland, liggen ver van de snelweg een aantal unieke natuurgebieden. In onder meer het Wooldse Veen, Willinks Weust, Korenburgerveen, Bekendelle en het gebied rond de Boven Slinge werkt provincie Gelderland samen met Waterschap Rijn en IJssel, gemeente Winterswijk, en terrein beheerende organisaties aan de bescherming en het herstel van de prachtige natuur als onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een initiatief van provincie Gelderland en komt tot stand in samenwerking met Natuurmonumenten, Waterschap Rijn en IJssel en gemeente Winterswijk. U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u eigendommen heeft en/of woont in of dicht bij het Wooldse Veen of omdat u in het verleden betrokken was. Wij houden u via deze nieuwsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen in het Wooldse Veen.

Aan- en afmelden nieuwsbrief

Gedurende de looptijd van het project ontvangt u 1 à 2 keer per jaar een nieuwsbrief, of vaker als er nieuws is. De nieuwsbrieven sturen we digitaal. Ontvangt u de nieuwsbrief nog niet? Stuur dan een mail naar: wooldseveen@gelderland.nl. Als u geen e-mailadres heeft, neem dan telefonisch contact op via 026 359 99 99, dan sturen wij u de nieuwsbrief per post. Wenst u de nieuwsbrief niet meer te ontvangen? Dan kunt u zich ook via dit mailadres of telefoonnummer afmelden.

Meer informatie op website

Achtergrondinformatie en documenten kunt u raadplegen op www.gelderland.nl/wooldse-veen. In de vorige nieuwsbrieven staat onder andere informatie over het provinciale inpassingplan, het meetnet voor grondwaterstanden en de stappen in het proces van onderzoek naar uitvoering. Deze nieuwsbrieven vindt u ook op de website. Ook staat op deze pagina het Natura 2000-beheerplan van het Wooldse Veen.

Provincie Gelderland

Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 CX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl